

Sr. President, Sres i Srs. diputats,

Ens han convocat per tal que expressem la nostra opinió sobre l'impacte ambiental de les incidències de funcionament de les centrals nuclears d'Ascó i Vandellòs.

Des de Greenpeace volem iniciar la nostra contribució a aquesta compareixença de Tanquem les Nuclears amb dades sobre el percentatge dels successos notificables esdevinguts en les centrals nuclears catalanes respecte al total de l'Estat. L'any 2007, aquestes centrals – 3 de les 8 en funcionament a l'Estat, és a dir, el 37,5% -- van aportar el 62,5 % dels successos notificables. Doncs bé, a data d'avui, durant aquest any han aportat el 70 % d'aquests successos – alguns d'ells derivats d'informació obtinguda arran de la fuga d'Ascó 1. Els gestors de l'empresa que gestiona aquestes centrals, l'Associació Nuclear Ascó-Vandellòs, propietat d'ENDESA i IBERDROLA però controlada per la primera, diuen que el major nombre de successos es deu a un major nombre de circumstàncies que són notificables; obliden, però, assenyalar que les regles del joc han canviat per a **totes** les centrals de l'estat. Només els episodis d'aquesta setmana

Referim-nos, ara, a la gravetat d'aquests successos. Com possiblement sabran, aquesta gravetat es recull en l'escala INES internacional, que els valora d'un 0 – sense repercussions per a la seguretat – a un 7 – accident catastròfic com el de Txernòbil. Doncs bé, com els diaris s'han cansat de repetir, al llarg de la història de les centrals nuclears a l'Estat Espanyol, només quatre d'aquests incidents han estat classificats per sobre del nivell 1. I d'aquests quatre, tres s'han esdevingut a Catalunya: l'incendi de Vandellòs 1 – en què vam fregar una catàstrofe similar a la de Txernòbil – classificat amb un nivell 3; l'accident en què va saltar la tapa d'una boca d'home del sistema d'aigües essencials de Vandellòs 2, a l'agost del 2004, de nivell 2; i la fuga radioactiva d'Ascó 1, provisionalment amb nivell 2.

Tres dels quatre accidents més greus de la història nuclear de l'Estat -- el 75% - han tingut lloc a Catalunya, que "només" ha comptat amb el 40 % de les centrals.

Deixant de banda l'accident de Vandellòs 1, que ha estat tancada – però que encara ens passa factura, com ens la passarà per desenes i per milers d'anys --, em permetrà, Sr. President, que em centri en els accidents de Vandellòs 2 i Ascó 1, centrals totes dues gestionades per ANAV.

En principi, tots dos accidents semblen molt diferents. El 25 d'agost de 2004 va saltar una boca d'home en el sistema d'aigües essencials de la central de Vandellòs 2 – el sistema encarregat de portar aigua freda del mar cap al nucli i evaquar-ne l'escalfor, sistema vital per paliar les conseqüències d'un accident greu a la central. La central es va aturar, però en lloc d'abordar a fons el problema, va arreglar a corre-cuita la boca d'home i es va reiniciar, tot esperant a la propera parada de càrrega per abordar la situació. Però el deteriorament del sistema d'aigües essencials, conegut pel titular des de 1993, i el del seu sistema redundat, era tal que va donar lloc a un rosari d'escapades d'un patetisme només comparable al de l'actuació del Consell de Seguretat Nuclear – actuació a la qual em referiré més endavant.

Pel que fa a la fuga d'Ascó 1, el seu origen sembla trobar-se en una combinació de set elements:

- 1) El dia 26 de novembre es va dur a terme una operació tan rutinària com irregular – l'abocament d'uns llots radioactius a la piscina del combustible gastat, per uns operaris amb poca experiència --;
- 2) L'intent d'evitar que aquesta operació conduís a un esdeveniment notificable – que va portar a activar manualment el sistema de ventilació d'emergència, operació en la qual no van tancar-se les comportes de la reixeta de ventilació;
- 3) La manipulació deliberada dels mesuradors de radioactivitat, que van re-tarar-se a l'alça D'una banda, la central va voler evitar un succés notificable, i va accionar manualment el sistema de ventilació d'emergència enlloc d'esperar que s'activés automàticament.
- 4) La decisió de no abordar la descontaminació del sistema de ventilació, que se sabia de forma inequívoca que havia estat contaminat, abans de reiniciar el reactor.

- 5) El fet que es permetés, el 29 de novembre, que es reactivés el sistema de ventilació ordinari, sense haver retarat prèviament els mesuradors de radioactivitat, assumint que la ventilació d'emergència hauria filtrat tota la radioactivitat. Això és el que va causar la fuga de la radiactivitat al medi ambient.
- 6) El fet que es procedís a descontaminar el sistema de ventilació tot alternant arrencades de tots dos sistemes de ventilació, i
- 7) L'ocultació de l'episodi de contaminació, així com de la trobada de partícules calentes en el recinte de la central, al CSN i als treballadors i personal, i l'exposició absolutament innecessària als visitants, incloent-hi estudiants de batxillerat i universitaris.

Alhora d'abordar l'impacte de tots dos accidents, cal distingir bé entre el seu impacte real, el seu impacte potencial i, el que és més important, el possible impacte de les causes que els han generat. Aquestes causes cal anar-les a cercar en tres àmbits: el de la gestió de les centrals, el de l'organisme regulador i el del marc que crea dependència social de les centrals nuclears.

Anem a l'impacte real.

L'accident de Vandellòs 2, afortunadament, no va tenir cap impacte ambiental. I assenyalo afortunadament perquè el seu impacte hagués pogut ser immens, si el nucli del reactor s'hagués escalfat excessivament i el sistema no hagués pogut fer-hi arribar i endur-se-hi l'aigua de mar necessària per extreure l'escalfor i evitar arribar al punt de criticitat. Vandellòs 2 era com un cotxe amb els frens inoperants; afortunadament, no va caler frenar-la.

L'impacte de la fuga radiològica de la central d'Ascó 1 és, per ara, desconegut, però el temps tendeix a donar la raó a Greenpeace quan, des d'un bon començament, va denunciar que la fuga podria haver estat de 5 curis i que no es podia descartar que hagués tingut un impacte radiològic sobre treballadors, la població i el medi ambient. En aquest sentit, el CSN ha passat de negar-ne tot impacte radiològic a reconèixer, en la compareixença de la seva President, na Carmen Martínez Ten, davant del Congrés dels Diputats, que considerant la partícula trobada amb una radioactivitat més alta que alguns dels punts calents trobats poden suposar el depassament de la dosi anual màxima permesa pel públic. En la seva compareixença El CSN admet que l'avaluació de l'impacte radiològic de la fuga és complexa i necessitarà l'ús d'una metodologia complexa. De moment, però, les estimacions disponibles es basen en els punts calents detectats; el CSN no ha fet encara pública cap estimació de la radioactivitat emesa al llarg de setmanes, a partir dels llots i de la radiactivitat retinguda en els filtres del sistema de ventilació d'emergència.

Proseguim amb l'impacte potencial de les causes que han generat tots dos accidents: un greu deteriorament de la cultura de la seguretat per part d'ANAV, que els inspectors del CSN ja van identificar i denunciar l'any 2004 en relació amb el succés de Vandellòs i que ha continuat en el cor de la cultura corporativa d'ANAV, com s'ha fet públic arran de la fuga d'Ascó 1. En tots dos casos, i amb només tres anys de diferència, ANAV va ignorar el problema – en el cas de Vandellòs 2, durant una dècada! Quan el va conèixer, va optar per amagar-lo tant com fos possible, del CSN per començar. Un cop fet evident el problema, va passar a minimitzar-lo; i no va dubtar a tergiversar i enganyar a treballadors i al públic amb informació totalment falsa – per exemple, quan el director (ara destituït) de la central d'Ascó 1 va assegurar a treballadors i als alcaldes de la zona que les partícules trobades podien menjar-se en un entrepà i que no passaria res. Després de l'escàndol sense precedents de Vandellòs 2, l'ANAV va afirmar que havia après la lliçó. Tres anys després, sembla haver-la oblidada. Quant de temps trigarà en tornar-la a oblidar?

Sembla que els ingressos que es perden en no iniciar el reactor segons un calendari estricte segueixen pesant més que la precaució. També es fa palès que ANAV encara està patint les conseqüències del gran drenatge de matèria grisa via jubilacions anticipades, un dels ajustaments de l'energia nuclear al lliure mercat. I ven aquí la raó de fons d'aquesta reincidència de l'ANAV – de les branques nuclears d'ENDESA i IBERDROLA – L'única manera que l'energia nuclear sigui competitiva en un mercat liberalitzar és davallar els costos associats a la seguretat – fins i tot quan l'Estat ha assumit l'amortització de les centrals i la gestió dels

residus. El marc en què opera l'energia nuclear fa tèmer que els incentius per continuar posant de banda les consideracions relatives a la seguretat davant de les relatives al benefici econòmic continuaran. És a dir, que es continuï. Quin és el risc que assumeix el Parlament de Catalunya permetent que l'ANAV, aquesta empresa, que sembla gestionar les centrals nuclears amb criteris que no difereixen dels gestors de fàbriques de cargols, que ha tingut els arcs de detecció de radioactivitat durant 2 anys embalats, continuï gestionant tres centrals nuclears a Catalunya? Aquest ha de ser, sens dubte, un component de la estimació de l'impacte de l'energia nuclear a Catalunya que ha de realitzar la Comissió d'Investigació que Tanquem les Nuclears els sol·licitem que instaurin.

Aquesta intervenció no seria complerta sense referir-nos a l'actuació lamentable, i que de fet la Fiscalia de Medi Ambient de Tarragona està investigant per petició de Greenpeace, del Consejo de Seguridad Nuclear, que tant en el cas de Vandellòs 2 com en el d'Ascó ha estat molt més preocupat per minimitzar els accidents que per assegurar-se el seu ple coneixement per l'opinió pública. No pot explicar-se d'una altra manera la seva nota de premsa del 7 d'Abril es titulés "El CSN descarta riesgo radiológico en Tarragona" i llancés les seves conclusions a partir de la radioactivitat de les partícules calentes fins a aquell moment localitzades... i sense ni tan sols tenir en compte la decaiguada de la radiactivitat des del seu alliberament! La connivència absoluta del CSN amb l'ANAV, que havia resistit els intents d'aquesta empresa d'ocultar informació abans que els inspectors del CSN l'obliguessin a emetre un succés notificable, només va aturar-se quan ANAV va anar massa lluny i va ocultar informació que ja coneixia als responsables del CSN durant els actes relatiu a la Comissió Local d'Informació als ajuntaments de l'àrea afectada. No hi ha cap ciutadà informat sobre el tema que no es plantejés com és que el CSN no va detectar la fuga fins cinc mesos després que s'hagués iniciat – una incompetència sobre la qual el CSN no ha emès la més mínima autocrítica.

Les organitzacions de Tanquem les Nuclears esperem que la President del CSN, Carmen Martínez Ten, compareixi davant d'aquesta cambra, com se li ha estat sol·licitat. Sense cap dubte, vostès sabran plantejar-li les qüestions escaients a la incapacitat manifesta d'aquesta institució de protegir la població i el medi ambient dels efectes de la fuga. Incapacitat que és més greu quan considerem els canvis en la llei reguladora del CSN introduïts, a instàncies de Greenpeace i per vehiculació del Diputat al Congrés Joan Herrera, com a conseqüència de l'incident de Vandellòs 2. Canvis que, gràcies a un acord polític entre el PSOE i el PP, no van anar prou lluny, i que no s'han aplicat, encara, en la seva rebaixada totalitat.

Finalment, ens permetran una reflexió que proposem s'extengui a la Comissió d'Investigació. Els fets han evidenciat que ANAV ha gestionat Ascó 1 de manera maldestra i amb una ocultació inescrupulosa de la informació, i la societat molt probablement no n'hagués estat plenament informada si Greenpeace no hagués denunciat la fuga – com va esdevenir-se en el cas de Vandellòs 2. La inoperància del CSN també ha quedat en evidència. Però potser el pitjor ha estat veure que, malgrat això, ni una sola institució pública catalana ha estat capaç de demanar el tancament cautelar de la central d'Ascó 1, ni d'exigir que a ANAV se li retiri la llicència d'operar tres màquines tan potencialment devastadores com les centrals nuclears de Catalunya. És urgent que el Parlament, mitjançant la Comissió d'Investigació que proposem que creï, avaluï l'abast d'aquesta dependència, i les estratègies que permetin que cap empresa tingui prou poder com per mantenir els seus privilegis sense que importi els pocs escrúpols que demostrï en la seva gestió diària.

Moltes gràcies, Sr. President.